

Kainuun maakuntakonsernin kehittämistyön arvot

**Ehdotus maakuntakonsernin toimintaa ohjaaviksi arvoiksi arvoiksi Jouni Ponnikas/TR6,
maakuntauudistuksen ohry 5.11.2018**

Tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja oikeidenmukaisuus

Käsitteet oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, ja yhdenvertaisuus liittyvät läheisesti yhteen. Tasa-arvo tarkoittaa tasavertaisten mahdollisuuksien varmistamista kaikille sukupuolesta, etnisestä taustasta, kielestä, iästä, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, uskonnosta, vakaumuksesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä riippumatta. Keskeistä on yksilöiden ja yhteiskunnan eri ryhmien, kuten eri vähemmistöjen ja valtaväestön, väliset tasa-arvoiset suhteet. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työlainsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltä eri elämänaluilla. Sukupuolten tasa-arvo on myös yksi YK:n ihmisoikeuksien julistuksen tavoitteista. Oikeudenmukaisuudella tarkoitetaan reilua kohtelua ja kanssakäymistä: samat säännöt koskevat kaikkia.

Avoimuus

Avoimuus ilmenee avoimena toimintakulttuurina Kainuun maakuntakonsernissa. Avoimuus on myös sitoutumista keskusteluun ja vuoropuheluun asukkaiden, asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Samoin päätöksenteon läpinäkyvyys, aktiivinen viestintä, tavoitettavuus ja läsnäolo sekä erilaisuuden hyväksyminen ja arvostaminen sekä vaikeidenkin asioiden esille ottaminen ja käsittely kuuluvat avoimuuteen.

Suvaitsevaisuus ja monikulttuurisuus

Kainuu tarvitsee kansainvälisyyttä: asukkaita, matkailijoita, työntekijöitä, opiskelijoita, asiantuntijoita ja investointeja ulkomailta. Monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus edistävät kestävää kansainvälisyyttä, kotoutumista ja tulijoiden integroitumista Kainuuseen. Onnistunut kansainvälistyminen tuottaa elinkeinotoimintaan taloudellista lisäarvoa sekä tukee kansalaisten hyvinvointia. Suvaitsevaiset kansalaiset suhtautuvat aktiivisesti ja avoimesti muihin kulttuureihin ja kansallisuuksiin sekä yleensä erilaisuuteen. Kansainvälisyyden syveneminen on olennainen osa globaaleja kehitystrendejä. Kansainvälisyys ulottuu kaikkialle. Alueet ovat yhä syvenevin säikein ja välittömästi riippuvaisia kansainvälisen talouden kehitymisestä ja muusta kansainvälisestä kehityksestä.

Positiivisuus ja kannustaminen

Positiivisuus on Kainuun arvostamista ja siihen kiintymistä sekä alueen monipuolisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien tiedostamista ja niistä kertomista. Nykyhetkeä ja tulevaisuutta arvioidaan positiivisesti vahvuuksien ja mahdollisuuksien kautta. Kannustaminen on toisten onnistumisten arvostamista ja kannustamista uusiin onnistumisiin sekä kanssaihminen tukemista ja auttamista silloin, kun he apua ja tukea tarvitsevat. Kateus on positiivinen voimavara, jos se kannustaa itseä parempiin suorituksiin, mutta tuhoavaa ja positiivisuuden vastaista, silloin kun se aiheuttaa toisten onnistumisten mustamaalaamista, kieltämistä ja vähättelyä ja johtaa negatiiviseen toisten latistamiseen ja kampittamisen kierteeseen.

Koko Kainuun mahdollisuuksien optimointi

Kainuu on maaseutuvaltainen maakunta, jonka maa-alasta yli 90 % on maaseutua. Maaseudun erityispiirteistä, kuten harvasta asutuksesta ja pitkistä etäisyyksistä, johtuen aluekehittämisen vaikutukset ovat siellä usein erilaisia kuin keskuksissa. Maaseudun erityispiirteet täytyy huomioida päätöksenteossa ja suunnittelussa. Tämä osa on koko Kainuun mahdollisuuksien optimointia.

Maaseutu on myös Kainuun keskeinen vetovoimatekijä, johon liittyvät hyvin saavutettavissa olevat ja ympärivuotiseen asumiseen soveltuvat maaseutu-, vesistö- ja ranta-alueet. Kainuun maaseudulla on eläviä ja elinkeinopohjaltaan monipuolisia kyliä, joiden toiminnan perustana on maakunnallinen kylien yhteistyö ja aktiivinen kehittämistoiminta.

Kainuun keskeiset kasvavat elinkeinoalat, kuten biotalous, kaivannaistoiminta ja matkailu, sijoittuvat maaseudulle. Laajenevat nopeat tietoverkot ja digitalisoituminen mahdollistavat asumisen, vapaa-ajanvieron ja työnteon maaseudulla entistä paremmin tulevaisuudessa. Koko Kainuun mahdollisuuksien optimointiin liittyy se, että Kainuun maaseudun mahdollisuudet saadaan kehittämistyön keinoin maksimaalisesti hyödynnettyä.

Kajaani on Kainuun suurin kaupunki ja maakuntakeskus, jossa on Kainuun liikenteen solmukohdat, lentokenttä ja henkilöliikenteen päärautatieasema. Lentäen Kainuuseen tultaessa tullaan ensin Kajaaniin, josta pitää olla toimivat liikenneyhteydet muualle maakuntaan. Kajaanissa on myös tarjolla monia sellaisia yksityisiä ja julkisia palveluja, joita ei muualta maakunnasta saa. Näitä ovat esim. monet korkeakoulupalvelut ja sote-palvelut (erityisesti Kainuun uusi sairaala). Edelleen jokaisessa Kainuun kunnassa on omat elinkeinotoiminnan ja osaamisen vahvuutensa.

Osa koko Kainuun mahdollisuuksien optimointia on se, että Kainuun eri toimintojen ja toimialojen keskittymien vetovoimaisuutta ja kasvua edelleen vahvistetaan. Samalla kehitetään verkostoja, toimintamalleja ja liiketoimintaekosysteemejä, joiden kautta mahdollisimman laajasti koko maakunta voi hyötyä keskusten kasvusta.

Koko Kainuun mahdollisuuksien optimointiin liittyy myös se, että Kainuuseen luodaan lisää yksityisen ja julkisen sektorin toimialavetureita, jotka voivat olla julkisen sektorin organisaatioita tai yrityksiä tai maantieteellisiä alueita, joissa on liiketoimintaekosysteemejä.

Sosiaalisen ja luottamuspääoman vahvistaminen

Sosiaalinen pääoma merkitsee alueen toimijoiden välistä luottamusta, sujuvaa yhteistyötä sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Luottamuspääoma tarkoittaa organisaation sisäisissä ja ulkoisissa suhteissa vallitsevaa luottamuksen ilmapiiriä. Sosiaalisen ja luottamuspääoman vahvistaminen aktiivisena toimintaa ohjaavana arvona merkitsevät sujuvaa ja tuloksellista toimijoiden välistä yhteistyötä ja luottamusta, jotka vahvistuvat yhteistyöllä saavutettujen onnistumisten kautta.

Onnistumiset yhteistyössä, ihmisten mukaan saaminen alueen kehittämiseen sekä syrjäytymisen ja hyvinvointierojen vähentäminen vahvistavat alueen asukkaiden keskinäistä yhteenkuuluvuutta, yhteisöllisyyttä ja luottamusta. Näin saadaan aikaan alueen menestystä ja elinvoimaa vahvistava positiivinen kierre. Mahdolliset epäonnistumiset yhteistyössä pitää toimijoiden kesken avoimesti käsitellä ja ottaa niistä opiksi niin, ettei tehtyjä virheitä toisteta eikä päästetä yhteistyökyvyttömyyden negatiivista ilmapiiriä ja kierrettä syntymään ja vahvistumaan.

Sosiaalisen ja luottamus pääoman vahvistaminen toimintaa ohjaavana arvona koskee konsernin sisäistä toimintaa sekä sen yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Syrjäytymisen ja hyvinvointierojen vähentäminen on keskeinen osa maakuntakonsernin järjestämiä palveluita.

Kehityksen kestävyden varmistaminen

Kestävä kehitys tarkoittaa nykyisten sukupolvien vastuuta ja solidaarisuutta tulevia sukupolvia kohtaan. Nykyhetken toiminta ei saa johtaa peruuttamattomiin tulevien sukupolvien elämisen mahdollisuuksia kaventaviin muutoksiin, vaan kestävässä kehityksessä näitä mahdollisuuksia päinvastoin kasvatetaan. Teknologian kehitys, sivistyksen, osaamisen ja tieteellisen tiedon kasvu avaavat tuleville sukupolville nykyistä laajemmat elämisen mahdollisuudet ja vaihtoehdot, jos vaan kehityksen kestävydestä pidetään huolta. Kestävä kehitys jaetaan ekologiseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ekologinen kestävyys, ympäristöstä huolehtiminen, on kaiken kestävyden kivijalka, jota ilman muutkaan kestävä kehityksen ulottuvuudet eivät voi toteutua. Kainuun taloudessa luonnonvarojen hyödyntämisellä on merkittävä rooli, esim. matkailussa, kaivostoiminnassa ja biotaloudessa. Näin Kainuun suotuisa ja kestävä tulevaisuus on suuressa määrin riippuvainen luonnonvarojen kestävästä käytöstä.

Kainuulla on myös kokoansa suurempi merkitys ekologisen kestävyden vahvistamisessa, sillä voimakkaasti kasvavat Kainuun metsät ovat merkittävä hiilinielu ja Kainuun luonto mittava ekosysteemipalvelujen tuottaja. Ilmastomuutoksen hillintä on keskeinen osa kestävä kehitystä. Kainuussa on kestävä energian käytön toimintasuunnitelmassa ja ilmastostrategiassa asetettu tavoitteeksi Kainuun kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen 25 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Kainuun ilmastotavoitteet päivitetään vuoteen 2035 ulottuviksi. Kainuun tulee ottaa entistä aktiivisempi rooli (edelläkävijyys) ilmastomuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa. Aktiivinen metsien hoito ja kestävät hakkuut vahvistavat metsien roolia hiilinieluinä ja takaavat hiilen sitoutumisen metsiin. Kainuun vähäinen väestöpohja ei tuota merkittäviä ilmastovaikutuksia, mutta Kainuussa voidaan kehittää innovaatioita ja harjoittaa tuotantoa, jotka auttavat muuttamaan kehitystä kestävämmäksi väestökeskittymissä. Kainuun ilmastovastuullisia metropolialueiden kysyntöihin vastaavia toimialoja ovat esim. puurakentaminen ja puutuoteteollisuus, uusiutuva energia, akkukemikaalituotanto, clean tech - innovaatiot tai raideliikenteen ajoneuvojen valmistaminen. Kestävä tuotanto voidaan Kainuussa moninkertaistaa, mutta kasvua hidastavina tummina pilvinä taivaalle ovat nousseet osaavan työvoiman riittävyyden ja investointien saannin ongelmat. Kasvun pullonkaulojen ratkaiseminen on samalla kestävä kehityksen vahvistamista.

Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa kehitystä, jossa kehitys on väestöryhmien välillä oikeudenmukaista ja jossa asukkaat voivat vaikuttaa mahdollisimman laajasti ja syvällisesti elinympäristöään koskeviin ratkaisuihin. Taloudellinen kestävyys tarkoittaa taloudellisesti kestäviä ratkaisuja, jotka eivät jätä tulevien sukupolville kohtuuttomia taloudellisia rasitteita. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden vahvistaminen ovat Kainuussa tärkeitä kehittämisen kohteita, sillä maakunnan pitkään jatkunut väestön ikääntyminen ja väheneminen ovat heikentäneet alueen elinvoimaa sekä taloudellista ja väestöllistä huoltosuhdetta. Työpaikkojen, uusien asukkaiden ja työikäisen väestön saaminen Kainuuseen vahvistaa alueen sosiaalista ja taloudellista kestävyttä. Talouden kasvu tuo lisää verotuloja ja taloudellisia resursseja myös ympäristön suojeluun. Kainuun luonto on tärkeä voimaantumisen lähde niin paikallisille kuin matkailijoillekin. Luonnonympäristöä pitää pystyä entistä enemmän hyödyntämään hyvinvoinnin lähteenä uusilla tavoilla, palveluina, jotka

voimaannuttavat yksilöitä ja luovat taloudellista toimeliaisuutta. Luontoon perustuvia matkailua ja muita palveluja kehittämällä Kainuu vastaa kasvavaan globaaliin kysyntään.

Kulttuurinen kestävyys kunnioittaa kulttuurista monimuotoisuutta ja suvaitsee erilaisuutta. Kulttuuri ja taide ovat luovuuden ja innovatiivisuuden ilmentymiä, joiden tuottaminen ja käyttäminen voimaannuttaa ja vahvistaa hyvinvointia. Kainuu on kulttuuriltaan rikas ja monimuotoinen. Tämän ymmärtäminen ja kestävä kehittäminen on myös osa Kainuun maakuntakonsernin toimintaa.